

בבא בתרא לד'

עניין: כל דאליס גבר

רא"ש

כב זה אומר של אצותי וזה אומר של אצותי אחר רב נחמן כל דאליס גבר. האי כל דאליס גבר דינא הוא דכל מי שגבר ידו בפעם ראשונה הוא שלו עד שיביא חזירו ראייה וכל זמן שלא יביא ראייה אף אם תגבר ידו לא שנקיין ליה לאפוקי מיניה דלא מיסתבר שיתקנו חכמים שהיו כל ימיהם במריבה ומחלוקת היום יגבר זה ומחר חזירו אלא חכמים פסקו כל דאליס בפעם הזאת גבר וסמכו על זה דכל מי שהדין עמו קרוב להביא ראיות ועוד מי שהדין עמו [א] ימסור נפשו להעמיד שלו בידו ממה שימסור האחר לגזול ועוד יאמר מה בלע שאמסור נפשי והיום או למחר יביא ראייה ויזילנה מידי:

תיקוני זוהר תיקון ס"ט

ואית דפיקו דעין הדעת טוב ורע דמחאי אתר יצר טוב ויצר רע ואיהי רוא (סע נ) דלהט דחריב המתהפכת דאתהפך מנסה לנחש ומנחש למסה • דפיקו דיצר הטוב אחוי בריאותא ואסותא וכל אברין • דפיקו דיצר הרע אחוי מרעא וכל אברין דנופא וכל מאן דאליס גבר • אי מתגברין זכון אתהפך מנחש למסה ומיר משה כלפי חסד וכל נופא אתסי • ואם מתגברין חובין (לו א') אתהפך מנסה לנחש ונשיך כל אברין בכמה נשיכין דכאיבין ומרעין • כההוא זמנא אתמר בדפיקו (שמוס לב) אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שומע קול דענויא קל דדפיקו דבי מרעא רגלותא אנכי שומע • ואית דפיקו מאילנא דאיהו ביש לית ביאור הגר"א תיקוני זוהר

דף קבו ע"א (וילנא)

אין זו כולו טוב או כולו רע רק מאן דאליס גבר ואינו בריא בשלימות או חלי בשלימות וכ"ה בישראל כד לינון בספרא דע"ה פול' נחלסא אין בשלימות ולעולם לא יתה לישראל בשלימות עד שלמה ולאחפצים בסוף ימיו והיה הולך וחסר וכן גלחס כמ"ס ואף כו' לא עזבחים כו' והכל משום דמעשה אנוניהם בידיהם אביך הראשון חסא וכמ"ס ז"ח ב' אכל בימי חגלי משיח והיכה עמ נרה ליעקב כנ"ל וכמ"ס אין בן דוד זא אלא כדור כו' ודלי לוסן השני וכמ"ס כפ' שמוח ז' ב' יסמכל מאן לינון דקיימין כהדיה ככל לינון דמשכחין עמה ככל עובדיו דכל חד וחד ולא אשמכח זכאי דכתיב ואזים ואין עור וכמה עקמין כו' וכשיבוא משיח לא ימנלה עין החיים שסלו עוב :

רמתים צופים סי' ו

ויש לרמזו שדין 'כל דאליס גבר' יצא מדין שבט יהודה הנ"ל, כי לכאורה אין זה משפט כלל, אך זה הדין רמז בתורה ורמזו בלשונם 'כל דאליס', היינו יהודה, שהיה בעל כח יותר מכולם כידוע תקצ - הוא 'גבר', היינו מלך, כברכת יעקב אבינו ע"ה (שם, ח) 'ידך בעורף אויביך ישתחו לך בני אביך גור אריה וגו', והכל קאי על המלכות. ויש לרמזו עוד שקאי על הים שעברו בזכותו על הים, וזה נמשל לספינה, ויש עוד רמזים גדולים, ולכן נזכר זה הדין במעשה 'דהאי ארבא תקצא'.

ועתה בוא וראה דברי חכמים עד היכן, ושים לבך לזה, כי זה כל האדם ועל זה נברא ללחום עם היצר, אחרי שאין החלוקה יכולה להיות אמת תקצב, ולקיים בו 'כל דאליס גבר', וכל ימי חלדו יקיים זה הדין וימסור נפשו על זה, שבודאי הוא שלו, כמאמרם ז"ל בסנהדרין (צ') 'כל ישראל יש להם חלק' וכו', כי 'נשמה שנתת בי טהורה היא', וכל נשמה יש לה אות בתורה, כידוע ששים ריבוא נשמות היו יוצאי מצרים, וסיום התורה ישראל, נטריקון י"ש ששים ריבוא א'ותיות ל'תורה, וזהו ותן חלקנו בתורתך וכו', והקדושה היא שלהם, והיצר הרע הוא גזלן גמור, כמו שאמרו במדרש (בראשית רבה נד, א) 'מציל עני מחזק ממנו ואביון מגזלו' שקאי על היצר הרע, ועל ידי זה ימסור נפשו וקונה הקדושה בדין גמור ונסתלק היצר בדת של תורה, ועל כן הקב"ה מסייע ועוזר לו תקצב הכל על פי הדין תורה, וכן ביהודה בודאי היה בעזר הקב"ה.

[יט] נודע ביהודה (תהלים עו, ב). 'באיזה זכות זכה יהודה למלכות וכו' שבטים מדיינין אלו וכו', ובין כך רצה בנימין וכו' שרי יהודה רגמתם וכו', לפיכך זכה למלוכה, שנאמר היתה יהודה לקדשו וכו', וקפץ וקידש תקצו וכו' עיין שם כל המאמר (מדרש תהלים מזמור עו), ויש להבין, וכי מפני שהיו מסקלין באבנים לבנימין על ידי זה יזכה למלכות, ובודאי היה סכנות נפשות כי היה מלחמה גדולה.

ונראה להבין על דרך דאיתא בבבא בתרא (לד ע"ב) 'ההוא ארבא דהוי מינצו עלה בי תרי וכו' כל דאליס גבר'. וכתב הר"ש תקצו שמי שהוא שלו הוא מוסר נפשו יותר מה שאין כן מי שאינו שלו, ולכן הדין דין אמת, שהוא בבירור שלו. ונמצא שהם היו מדיינים, ובנימין היה לו טענה שבחלקו יהיה הבית המקדש בנוי תקצב, ויהודה טען שהוא מלך בין השבטים כידוע ולו נאה לקדש שם שמים בתחילה, והיה שבט יהודה פוסקים 'כל דאליס גבר', ולכן בא בכח ובחזקה נגד שבט בנימין וגבר באלמות וקפץ לתוך הים וקידש שם שמים, ועשה בדין גמור, ובאמת היה שלו, שהוא מלך בין השבטים בחיי אביהם, וגם מברכת יעקב אבינו ע"ה (בראשית מט, י) 'לא יסור שבט מיהודה תקצו וגו', וזהו כוחה של מלכות להתגבר על זולתה.